

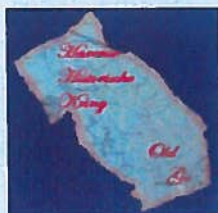
Harens Old Goud

*Bij de tijd over
Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren*

*Harense
Historische Kring
Old Go*

5e jaargang nummer 1, 2014

losse nummers: € 3,--

Harens Historische Kring Old Go

Harens Old Goud is een uitgave van de Harens Historische Kring Old Go en verschijnt 3 x per jaar in april, september, december

Redactie: Henk Bazuin, Siebrand Braaksma en Roelof van Wijk; te bereiken via: redactie@oldgo.nl

Losse nummers, zolang de voorraad strekt, € 3/stuk
Copyright: Harens Historische Kring Old Go
Overname van (gedeelten) van artikelen en/of afbeeldingen is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Druk: Drukkerij G.van Ark, Haren.

Inlichtingen over de vereniging:

Website: www.oldgo.nl. Contactpersoon: Dick Schaap

Bereikbaar via: webmaster@oldgo.nl

Secretariaat: Borgsingel 3, 9753 CD Haren

Bestuur

Voorzitter	Ali Bakker
Secretaris	Jan Offereins
Penningmeester	Henk Bazuin
Bestuurslid	Jaap Vrieling
Bestuurslid	Henk Abbring

Opgave lidmaatschap via www.oldgo.nl

Het lidmaatschap kan op elk moment ingaan

Individueel lidmaatschap: € 15, Gezin: € 25

Bankrekening: NL 86 RABO 0157 0712 86

tnv. Harens Historische Kring Old Go

Inhoud

Gegevens, activiteitenoverzicht, inhoud	2
Old Go-tje	3
Van de ledenadministrateur	3
Excursie	3
Molen De Korenschoof, Noordlaren	4
Herdenking slachtoffers april/meistaking '43	5
In memoriam de heer G. Bazuin	5
De dorpskerk van Haren, een dorpsstafereel	6
Proefboringen in Haren, en de gevolgen	7
Hoe is 't toch met de Emda's gegaan	8
Kind in de oorlog, Lieneke Holle	9
De culturele intimiteit van Haren	10
Of ik iets heb met Haren?	11
Maart'ns bossie	13
Brand meester! Boekbespreking	14
Advertenties	15
Vijf torens in de gemeente Haren	16
Enquête; het resultaat	17
Vraag en Antwoord, rubriek	17
Kerstpuzzel. Een rondje rond de kerk	18
Er wordt weer hard gewerkt aan de Meerweg	19
Advertenties	20

Grote foto voorblad: Tijdens de jaarvergadering in maart stelt Ali Bakker, de voorzitter, de nieuwe bestuursleden voor: Links van Ali, Henk Abbring en rechts Jaap Vrieling

Activiteiten en overzicht Old Go

Doelstelling	Het bevorderen van de belangstelling voor, en het bundelen en publiceren van kennis over de geschiedenis van de gemeente Haren
Activiteiten	<i>Lezingen</i> : twee keer per jaar <i>Excursies</i> : één keer per jaar <i>Tentoonstellingen</i> organiseren <i>Rubriek in Haren de Krant</i> , elke maand <i>Rubriek</i> op Radio Haren FM; de voorzitter vertelt over onderwerpen uit de geschiedenis van Haren <i>Presentatie en promotie</i> op jaarmarkten en andere evenementen
De werkgroepen	<i>Oude verhalen</i> . Contactpersoon: Dick Schaap <i>Digitaal fotoarchief</i> . Contactpersoon: Dick Schaap <i>Open Monumentendag</i> . Contactpersoon: Jan Dijkema
Bezoekerscentrum	Het <i>bezoekerscentrum</i> Oude Brinkweg 12a, Haren, (boven de judoschool) is elke donderdag open van 14 tot 15 uur. In juli en augustus zijn we gesloten. Hier is ook het <i>archief</i> .
Samenwerkingverbanden	met de <i>Historische Commissie Haren</i> en de <i>Commissie Letteren</i>

Old Go-tje

Gisteravond alweer onze 4^e jaarvergadering. De opkomst was met 30 leden/donateurs goed.

Vóór de pauze het jaarverslag en de financiën van Old Go. En het reilen en zeilen van de Historische Kring Haren.

Veel dank was er voor onze scheidende bestuursleden Jan Dijkema en Ab Deelman.

Zij waren beiden bestuurslid vanaf april 2009 toen wij startten met een werkgroep, als voorloper op de vereniging.

Door het aftreden van Jan en Ab waren er nieuwe mensen nodig. Deze hebben we gevonden: Jaap Vrieling, wiens roots in Onnen liggen en Henk Abbring, geboren in Noordlaren. Alle twee met een passie voor de plaatselijke geschiedenis.

Intussen heeft Old Go zijn bestaansrecht bewezen met 150 leden en donateurs.

We genieten regelmatig van mooie artikelen over het verleden van onze gemeente in ons blad Harens Old Goud. En zijn er interessante lezingen en excursies. Op de website is heel veel informatie te vinden voor mensen die houden van de geschiedenis van Haren.

Om alle activiteiten te kunnen uitvoeren zijn er veel vrijwilligers nodig.

Van Old Goudbezorger, tot een website beheren, tot foto's maken, tot zaken in de archieven uitpluizen, artikelen schrijven. Het leuke is dat iedereen iets kan doen wat hem inspireert en wat bij haar past.

Vanuit historisch perspectief kan ik om één onderwerp niet heen: De gemeentelijke herindeling.

Over 50 jaar zullen we misschien met verbazing terugkijken hoe het dorp Haren in een strijdtoneel veranderde. De kwestie van de herindeling verdeelt de gemeente tot op het bot.

Ik heb met stijgende ontzetting de kampen gezien die elkaar bevechten op leven en dood. Wordt het aanschuiven bij Groningen of Tynaarlo?

Van oudsher hoorde een deel van Groningen bij Haren. Bij het Sterrebos liep de scheidslijn; Eelderwolde hoorde bij Haren evenals Waterhuizen.

Ligt er nog iemand wakker, dat deze grenzen zijn verlegd en verschoven?

De vraag blijft: waar moet Haren zich bij aan sluiten nu van hogerhand wordt geadviseerd tot een grotere gemeente te komen?

Wijsheid toegewenst bij het stemmen en bij de burgerraadpleging op 19 maart. Laten we genieten van deze voorrechten.

Ali Bakker, Voorzitter Old Go; 10 maart 2014

Informatie van de ledenadministrateur

Ik ben ook actief als bestuurder in de organisaties van de uitvaartverenigingen. Ik vertel u dit omdat de uitvaartvereniging vaak de grootste vereniging in een plaats is. Of dat in Haren ook zo is, laat ik nu maar in het midden.

Wat ik wel weet, is dat onze vereniging Old Go een snel groeiende vereniging is, misschien wel de snelste van de gemeente Haren. De teller staat nu (20.02) op 136 leden, 11 personen meer dan in december. En dan zijn er 13 donateurs. Opmerkelijk is dat sommige leden laten weten dat de partner ook maar lid moet worden. Geweldig.

Eerlijkheidshalve moet worden gezegd dat de ledenwerfactie slechts enkele nieuwe leden heeft opgeleverd. Dat is jammer. Het bestuur gaat er van uit dat u nog steeds uw uiterste best doet om de persoon die u op het oog heeft om lid te kunnen zijn, voortdurend blijft attenderen op onze geweldige vereniging. Uiteindelijk zal hij/zij zich gewonnen geven.

Ik hang de vlag uit als de teller eind dit jaar op 200 leden staat.

Henk Bazuin

Excursie Harenermolen

17.05:14.00

Op **zaterdag 17 mei** staat een excursie gepland. Deze keer gaan we naar Harenermolen.

Plaats van samenkomst is de parkeerplaats achter het huis Voorveld, **Rijksstraatweg 361** op het landgoed De Vijverberg. Tijdstip van samenkomst **14.00 uur**.

We mogen hier de achterkant van de ons welbekende huizen aanschouwen (eens in gebruik bij het Liudger Convict als opleidingscentrum voor priesters en tevens internaat) en een wandeling maken door de prachtige tuinen en bospartijen van dit landgoed.

Van hieruit maken we een korte wandeling langs de Rijksstraatweg naar de voormalige renbaan aan dezelfde straat. Vervolgens nemen we ook een kijkje bij de manege, gelegen aan de Viaductweg. Deze manege, meer dan 100 jaar oud, is een gemeentelijk monument.

We besluiten de middag om ca. 16.00 uur en bij goed weer kunnen we napraten op het terras van Sassenheim in Haren.

Molen De Korenschoof, Noordlaren

Tijdens de afgelopen Open Monumentendag in september was de in 1849 gebouwde Molen de Korenschoof in Noordlaren geopend voor het publiek. Ook stond deze molen een week centraal in de artikelenreeks Monument van de Week, die werd gepubliceerd in het kader van de Open Monumentendag 2013

Door Maria Staal

Wie van Glimmen naar Noordlaren rijdt, komt vlak na het binnenrijden van het dorp Noordlaren aan de rechterkant een fraaie molen tegen. Dit is *De Korenschoof*, de enige molen die het dorp nu nog rijk is.

De molen werd in 1849 gebouwd door molenmaker H. Seubring in opdracht van R. Klinkhamer.

In 1882 werd de molen overgenomen door M. Klugkist. Al snel daarna werd de heer Hoenderken de nieuwe eigenaar. Hij was ook eigenaar van een tweede korenmolen in Noordlaren. Deze stond ten zuiden van het dorp bij het pad naar het hunebed. Nadat Hoenderken *De Korenschoof* had overgenomen, verkocht hij de tweede molen, die vervolgens werd afgebroken en verplaatst naar Drenthe. Nadat die molen daar was opgebouwd, brandde deze helaas tot de grond toe af.

De Korenschoof was daarna nog de enig overgebleven molen in Noordlaren.

In 1940 kocht de gemeente Haren de toen al in onbruik geraakte molen. De gemeente Haren is nog steeds eigenaar van de molen, die, na een aantal restauraties, nu draaiende wordt gehouden door een vrijwillig molenaar.

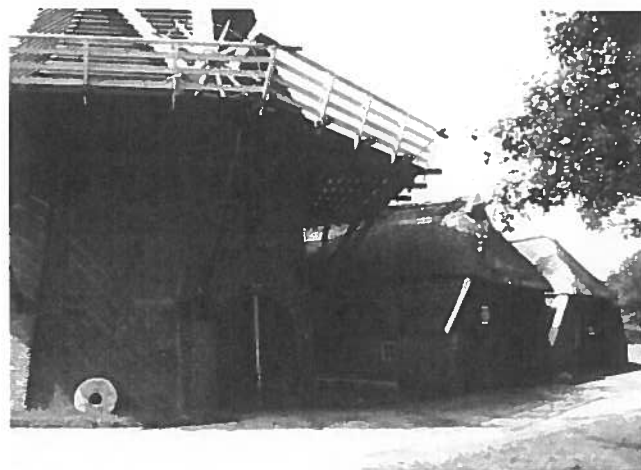
De molen, gebouwd als korenmolen, is een achtkantige stellingmolen. Hierbij komen de wieken niet tot aan de grond en loopt er halverwege de romp een stelling om de molen, vanwaar de molenaar de onderkant van de wieken kan bereiken.

Het deel van de romp onder de stelling is gemetseld in baksteen. Kleine rondbogige gietijzeren raampjes brengen licht onder in de molen. Ook het gedeelte boven de stelling is van baksteen, maar dat valt vanwege de bekleding met horizontale houten delen niet op.

De ingang van de molen bestaat uit een stel grote dubbele deuren, waarboven in een sluitsteen de naam *Klinkhamer* en het jaartal 1849.

In 1862 werd de molen uitgebreid met een steen die run kon malen. Run is fijngemalen eikenschors, een product gebruikt bij het maken van leer. Voor de runmalerij werden er direct naast de molen twee rietgedekte houten schuren gebouwd.

Deze zijn nog altijd aanwezig en geven de molen en omgeving een pittoresk uiterlijk.

In 1888 werd de runsteen weer verwijderd, zodat er nu alleen nog koren gemalen kan worden.

De naam van de molen is helemaal bovenin, net onder de as van het wiekenkruis, aangebracht.

De wieken zijn 21 meter lang en voorzien van fokken, een speciaal systeem dat de wieken ook bij weinig wind kan laten draaien. Dit is vooral handig aangezien de molen in een bomenrijke omgeving staat, waardoor soms veel wind wordt weggenomen.

De Korenschoof werd in 1972-73 grondig gerestaureerd. Hierbij is een deel van de wieken vervangen. In 2004 was de molen weer toe aan een grote opknappbeurt. Kap en wiekenkruis zijn toen in het geheel vervangen.

In 1973 zijn de molen en de twee naastgelegen rietgedekte houten schuren aangewezen tot rijksmonument. Terecht, want ze passen prima in het kleinschalige, pittoreske dorp Noordlaren.

Dodenherdenking in Appèlbergen zaterdagmiddag 3 mei, 14.00 uur

De april/meistaking in 1943 was de tweede grootste staking in Nederland. 34 van de vermoorde mensen, afkomstig uit de drie noordelijke provincies, zijn in het veengebied van de Appèlbergen in massagraven gedumpt.

Op 3 mei 2004 is het monument onthuld onder zeer grote belangstelling.

Dat betekent een erkenning voor de nabestaanden en is een herkenning voor jong en oud.

Dat óók zij nooit vergeten, hen die tegen het onrecht, maar voor de vrijheid in ons Nederland hun leven hebben gegeven. Wij kunnen nooit vergeten wat er in die dagen is gebeurd.

Ieder jaar op 3 mei wordt de herdenking gehouden in de Appèlbergen.

Hierbij nodigt het bestuur van het “3 mei Comité Appèlbergen” u uit aan de Herdenking deel te nemen. Wij hopen dat velen, jong en oud, de herdenking zullen bijwonen.

Om 14:00 uur STILLE TOCHT vanaf paviljoen Appèlbergen naar het monument.

Aansluitend vindt daar de HERDENKING plaats.

Sprekers voor deze middag zijn:

De wnd. burgemeester van Haren, mevrouw J.G. Vlietstra en

de gedeputeerde van de Provinciale Staten voor de provincie Groningen, de heer W. Moorlag.

Muzikale medewerking wordt verleend door de trompettiste Ieteke Talsma en de Vocalgroup “The Evergreens”.

Verder worden er gedichten voorgedragen en de namen van de slachtoffers worden gezegd. Na de bloemstuklegging wordt de plechtigheid afgesloten.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Ella Postema (voorzitter) tel: (050) 526 3429

De redactie van Harens Old Goud verwijst u naar de website van Old Go. U vindt onder het menu: “Artikelen” en dan onder: “Tweede Wereldoorlog” een artikel en foto over het monument in Appèlbergen.

In Memoriam Geert Bazuin 1925-2014

In februari overleed Geert Bazuin. Geert deed nou net die dingen die voor een historische vereniging waardevol zijn en dus veel betekend hebben voor Old Go

Door Dick Schaap

Geert Bazuin heeft Harense roots. Hij is in de Kerkstraat geboren en heeft er tot na de oorlog gewoond. Na zijn schooltijd is hij in dienst getreden bij de gemeente Groningen en verhuisd naar Helpman. Zijn belangstelling voor de gemeente Haren bleef. Dit bleek uit twee hobby's:

Ten eerste het verzamelen van zelfgemaakte foto's, krantenfoto's en krantenberichten over de ontwikkeling van de gemeente Haren.

Er zijn veel foto's bij van boerderijen die net na de oorlog er nog waren en daarna in snel tempo verdwenen. Deze foto's zijn van onschatbare waarde voor de geschiedenis van de gemeente Haren.

Old Go kreeg toestemming om vele foto's te scannen en toe te voegen aan het digitale fotoarchief.

Ten tweede het beschrijven van zijn jeugdijaren aan de Kerkstraat. Hij tekende in de zestiger jaren nauwkeurig op wat hij allemaal had meegemaakt in en om de Kerkstraat van het ontdekken van de smidse van de burens (van der Woude), via het spelen op het land van kweker Dijkhuizen (waar nu Albert Heijn staat), tot aan het vieren van een bevrijdingsfeest in de Kerkstraat na de oorlog.

Old Go heeft in drie nummers van haar verenigingsblad een deel van de beschrijving gepubliceerd.

Geert vond het leuk om over vroeger te vertellen. Scholieren konden in het kader van een schoolproject altijd bij hem terecht voor een interview.

En hij besprak enthousiast met mij de artikelen en foto's ten behoeve van publicatie.

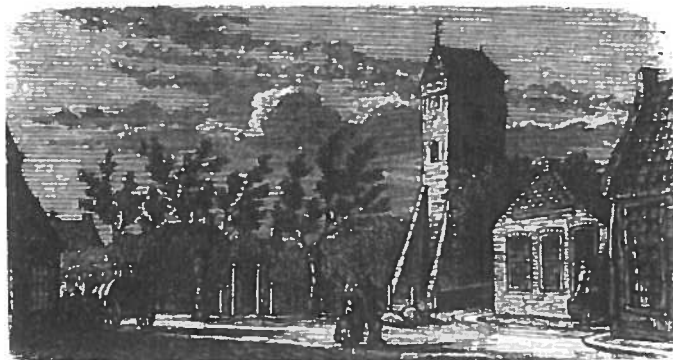
We zullen zijn kennis over vroeger missen.

De Dorpskerk van Haren, een dorpstafereel

In Harens Old Goud in de Rubriek Vraag & Antwoord van 2013 nummer 2, vroeg de heer Free Hijszeler hulp om het boek te vinden waarin de afgebeelde prent van de Dorpskerk in Haren staat afgebeeld.

Diverse oorzaken lagen ten grondslag aan het niet opnemen van onderstaand antwoord dat uiteindelijk door de heer Hijszeler zelf wordt gegeven

Door Free Hijszeler

In Harens Old Goud, nr. 2, 2013, op pagina 18 stond mijn oproep om informatie over een aardrijkskundig boek uit de 19de eeuw. Dankzij de steun van anderen ben ik erin geslaagd dit te vinden.

Het betrof een werk van de bekende 19de eeuwse schrijver Van de Aa. Behalve veel tekst bevat dit boek 42 steendrukken, die tussen de tekst apart zijn ingebonden. Helaas ontbreekt een lijst van de litho-graven. Van de houtgravures, die in de tekst zijn opgenomen, ontbreken ook de namen van de makers. Op blz. 205 staat de prent van Haren afgebeeld bij een stukje over de gemeente Haren.

Over deze plaats vermeldt Van der Aa dat ze bestaat uit een aantal gehuchten. Het is “een bevallig dorp, dat vooral door de inwoners der stad Groningen druk bezocht wordt; er heerscht, bij de aanhoudende doortogt van rijtuigen van daar naar de provincie Drenthe, eene aangename levendigheid en er is veel vertier”. In 1844 is de landbouwkundige school van Groningen naar Haren overgebracht. Het gebouw, rechts van de weg van Groningen naar Assen werd in 1855 sterk vergroot. Verder liggen aan deze weg vele buitenplaatsen. Deze maken de weg tot “een der fraaiste in den omtrek”.

Dit boek van Van der Aa is nog bij de Regionaal Historisch Centrum - Groninger Archieven en de UB van de Groninger Universiteit in te zien.

Bij een antiquariaat vernam ik dat de meeste uitgaven van dit werk in de loop van de tijd zijn beroofd van de prenten, die vervolgens los werden verkocht.

Met een goede loep lichten op de houtgravure van Haren, een halve cm. vanuit de linker benedenhoek, de onderstreepte letters *P.v.G.* op.

Via de site van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie was het zoeken niet erg moeilijk.

P.v.G. (de G lijkt sterk op een C) is het monogram van: *Popko van Groningen*. Voor het boek van Van der Aa heeft hij, voor zover ik heb kunnen vinden, nog drie andere houtgravures gemaakt, te weten van de plaats Harlingen, de Broederkerk te Kampen en de Waag te Deventer.

Popko van Groningen is op 15 april 1822 te Deventer geboren en op 1 november 1888 aldaar overleden. Hij heeft zijn kennis om te kunnen schilderen en houtgravures te maken in Amsterdam opgedaan tussen ± 1841 en 1843 bij R.J. van Arum, C. Beneworth en bij de Rijksakademie van beeldende kunsten aldaar. Sedert 1864 staat hij te boek als koopman en houtgraveur. Werk van hem hangt in musca of bevindt zich in particulier bezit.

Bronnen:

www.rkd.nl

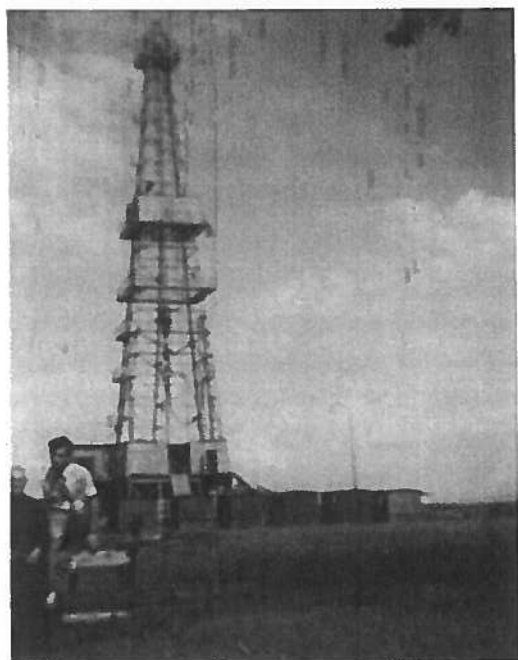
Aa, A.J. van der, *Ons vaderland en zijne bewoners; beschrijving van de steden, dorpen en verdere merkwaaardige plaatsen in Nederland en van de zeden en gewoonten, waardoor zich in sommige streken de bewoners onderscheiden, Met twee en veertig Platen en vele Afbeeldingen tusschen den tekst*, Amsterdam 1857, p. 204 – 205.

Scheen, P.A., *Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars, 1750 – 1950, A – L*, 's Gravenhage 1969, p. 406.

Proefboringen in Haren en de gevolgen

In het begin van de jaren vijftig werd in het Noorden van het land een reeks proefboringen gedaan, om vast te stellen, of er waar dan en hoe groot in omvang, eventuele gasvelden zouden zijn. Dat gebeurde dus ook in Haren. Een zoektocht naar de boormeester heeft (nog) niet tot resultaat geleid

Door Roelof van Wijk

*De boortoren naast de boerderij van Meinderts
Foto uit collectie mevrouw Wakker*

Er waren nog niet stringente voorwaarden en milieueisen aan verbonden, zoals die later en nu gelden. Een algemene vergunning door de rijksoverheid was voldoende voor heel het Noorden.

Een boorploeg streek dan een tijd neer in een plaats waar men mogelijkheden had ontdekt en boorde. Later werden de resultaten onderzocht en werd op succesrijke plaatsen beter en voor de winning geboord. Op die manier is ook het aardgasveld van Slochteren gevonden.

Er streek ook een boorploeg neer in Haren en er werd een boortoren langs de weg van Haren naar Waterhuizen neergezet, naast de boerderij van Meinders. De ploeg zocht natuurlijk onderdak en logies werd in Hotel Van der Woude gevonden.

Hotel Van der Woude (dhr. Van der Woude had het overgenomen van dhr. Suurd) stond op de plek waar nu de ABN-AMRO bank gevestigd is.

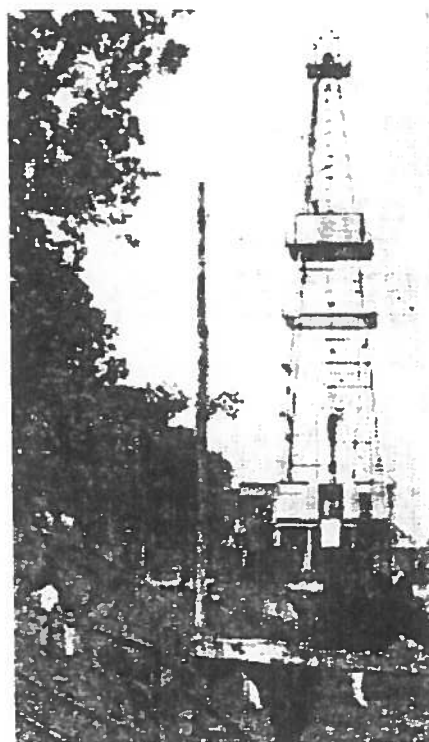
Het hotel had een grote zaal waar druk gebruik van werd gemaakt. Helaas brandde het hotel later na brandstichting geheel af.

Er kwam een kledingzaak op die plek, eerst van fam. Noorman en later van Bertram, nu dus de bank.

In het hotel werkten natuurlijk kamermeisjes en bedienden en zo werd een Amerikaanse boorspecialist die tijdelijk de boorploeg adviezen gaf, verliefd op een Harens meisje. Zoals u al vermoedde, verdiepte de verliefdheid zich en raakte het meisje zwanger. Na enige tijd vertrokken de boorspecialist en zijn team om op een andere plaats te gaan boren.

Begin januari 2013 zocht de nakomeling van de Amerikaan en het Harens meisje naar mogelijkheden om achter de naam van de Amerikaan te komen. Indien er een naam bekend was kon er ook meer gericht in Amerika worden gezocht. De hulp van leden van *Old Go* werd ingeroepen en er werd naarstig gezocht.

Helaas werd de naam van de Amerikaan niet in Haren gevonden, maar zo kwam het verhaal van de proefboringen en de brand in het hotel Van der Woude weer boven water.

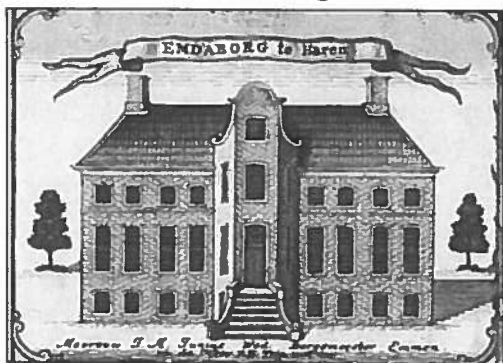
In het Nieuwsblad van het Noorden van 11 juli 1952 werd deze foto van de boortoren opgenomen en ook is er een foto van het hotel Suurd, voordat het hotel Van der Woude werd (links)

Hoe is het toch met de Emda's gegaan?

Verhalen Emdaborg komen tot leven, kopte Harens Old Goud in december 2013. Voor het laatst (er is eerder gegraven in 1976) is het oude borgterrein doorgespit op resten van de Emdaborg en zijn voorloper. In de Stationsbuurt zijn twee straten vernoemd naar de borg: de Emdaborg en Zorgvrij (zo heette de borg in 1812)

Door dr. Kees Kuiken

Maar wie waren de *Emda's* naar wie de borg is genoemd, en wat is er van hen geworden?

De Emdaborg volgens Beckering (1781)

De *Emdaborg* heette in 1685 de '*Popkenhof*' naar wijlen Popko Everts d'Embda, luitenant in het Staatse leger. Zijn weduwe was al vanaf 1680 bezig de borg te verkopen om de schuldeisers van haar overleden man te betalen.

Zoals zijn toenaam aangeeft, kwam Popko's familie uit Emden in OstFriesland. De naam van die stad werd vroeger ook wel geschreven als 'Embden' of, in het Latijn, 'Embda'. De verlatijnste naam 'd'Embda' betekent dus 'van Emden'.

De eerste Groninger generatie, *Evert Everts d'Embda*, was eigenaar van de borg Asinga in Middelstum. Daarvan staat alleen nog het poortgebouw uit 1611 overeind. Hierop is de enige nog zichtbare herinnering aan de d'Embda's aangebracht: de familiewapens van Evert (drie rode harten op een gouden wapenschild) en zijn vrouw, de stad-Groningse *Albertina Veelker*.

Evert d'Embda was tot 1594 raadsheer in de stad. Hij was katholiek en werd daarom in 1594 afgezet, want in dat jaar werden Stad en Ommelanden ingelijfd bij de (protestantse) Republiek.

De katholieke kerk ging 'ondergronds'. In het poortgebouw van hun buitenhuis in Middelstum richtten Evert en Albertina daarom, vermoedelijk ook in 1611, een katholiek schuilkerkje in.

In de zeventiende eeuw was een winstgevende bestuurlijke loopbaan voor de katholieke d'Embda's uitgesloten, maar het leger stond wel voor hen open. Popko d'Embda werd dus officier.

Daarnaast genoot hij inkomsten uit zijn grondbezit. Aan de Oosterweg bij Groningen had hij bijvoorbeeld een stuk land dat hij in 1674 als losse moestuinen verpachtte. Dat was achteraf blijkbaar niet genoeg om er ook nog een 'deftige behuizinge' in Haren op na te houden.

Zo kwam de *Popkenhof* na zijn dood in andere handen: eerst van een zekere heer Van Leliënborg en daarna van de stad-Groninger burgemeester mr. Lambertus Henricus Emmen.

Hij liet in 1739 het oude huis afbreken. Het nieuwe staat in 1781 op de Beckeringkaart als '*Emdaborg*'. Dat is ook de eerste bekende vermelding van deze naam. De *Emdaborg* werd in 1781 bewoond door een dochter en schoonzoon van mr. Emmen.

Van de d'Embda's is dus behalve het wapen op de poort in Middelstum nu alleen nog de straatnaam '*Emdaborg*' over. In 1832 is het huis (inmiddels '*Zorgvrij*' geheten) op afbraak verkocht.

Wel kwam in 2010 bij een opgraving van het Martini-kerkhof in de stad ten zuiden van de kerk een grafzerk van de d'Embda's aan het licht, maar die is weer toegedekt – net zoals de in 2013 gevonden sporen van de *Emdaborg* en zijn voorgangers aan de Oosterweg in Haren.

De vraag blijft waarom mevrouw Emmen in 1681 haar huis uitgerekend '*Emdaborg*' noemde.

Ze was namelijk geen familie van de d'Embda's maar stamde uit een geslacht van erfgezetenen uit Emmen dat zich daar '*Mullink*' noemde en later in de stad Groningen '*Emmen*'. De naam '*Emmenborg*' was dus toepasselijker geweest, maar '*Emdaborg*' klonk toch ouder en deftiger.

Asingaborg met wapens van de Embda's

Bronnen:

Groninger Archieven, toegang 590 (familiearchief Verrutius-Emmen, 1458-1806).

M.G.J. Duijvendak e.a. (red.), *Geschiedenis van Groningen II* (Zwolle en Groningen 2008) 172.

W.J. Formsma e.a., *De Ommelander Borgen en Steenhuizen* (Assen 1973).

A.C. Timmer, *Buitenhuizen in Haren. Wonen op stand* (Haren 1995) 20-24.

Kind in de oorlog: Lieneke Holle

In het boek: Van kwaad tot onvoorstelbaar erger, verhalen achter de namen op de gedenksteen in Haren, is het verhaal van de familie Blocq opgenomen. Met toestemming van Lieneke Holle mogen wij haar verhaal opnemen in Harens Old Goud. Het is eerder verschenen in Haren de Krant van 2010

Door Wil Legemaat

Lieneke groeide op aan de Westerse Drift. Ze was zeven, toen de oorlog uitbrak.

De Duitse inval

In de ochtend van 10 mei 1940 werd ons hele gezin van zeven personen om en uur of vijf opgeschrikt. We moesten ogenblikkelijk het huis uit, want de brug aan de Meerweg zou worden opgeblazen.

Aan de Rijksstraatweg vonden we onderdak, boven het pand waar wasserij Gerners zat. Er was daar maar één tweepersoonsbed beschikbaar. Voor zeven personen. Dat bed was er natuurlijk niet op berekend: We zijn er door gezakt.

Overdag kwamen de Duitsers over de Rijksstraatweg, met gasmaskers op. Zoiets had ik nog nooit gezien, ik werd vreselijk bang en wilde mijn ouders wel bij het raam wegtrekken.

Benny Blocq

De kinderen van de Westerse Drift speelden met die van de Wilhelminalaan. We speelden op het stuk land achter de Wilhelminalaan aan de zuidkant.

Daar staat nu de St. Nicolaasschool. Op nummer 9 woonde Benny Blocq, hij zat in de klas bij mijn zusje. Hij had nog een klein broertje: Freddy.

(foto: Benny op de rug van Freddy)

Benny en zijn vader voetbalden bij BeQuick en vader Blocq zorgde voor echte doelpalen met een net erin, voor de buurtkinderen.

Op een dag was deze familie weggevoerd. Omdat ze joods waren, maar dat wisten wij toen helemaal niet. Wij vonden het verschrikkelijk en onze ouders konden ons er geen duidelijkheid over geven. Het was zo'n sympathieke familie, echt mensen met liefde voor kinderen. Al gauw daarna werd het huis leeggehaald en kwam er een NSB-familie wonen.

Ook die mensen hadden kinderen maar die werden door ons volledig geboycot. Achteraf heel erg dat we dat deden, maar wel begrijpelijk.

Familie Hart Nibbrig

Tegenover de familie Blocq woonde de familie Hart Nibbrig, familie van de bekende schilder Ferdinand Hart Nibbrig. Mevrouw Hart Nibbrig kwam oorspronkelijk uit Danzig. Het was een zeer welgestelde familie, met een gouvernante en twee butlers in rode

jasjes. De kinderen Nand en Christel, een paar jaar ouder dan ik, waren heel vaak alleen thuis met de gouvernante en de butlers. Hun ouders waren soms wekenlang van huis. Mijn broertje, zusje en ik speelden er vaak.

Na de oorlog hoorden we dat de butlers ondergedoken jongens waren. De ouders deden verzetswerk en waren daarom zo veel van huis.

School

Wij zaten op de lagere school in de Kerkstraat, maar die werd gevorderd. Toen zaten we een tijdje in de L-vormige woonkamer van tandarts Wessels Boer in de Julianalaan. In de poot van de L kon je het bord niet zien. Ook hadden we een poosje les in de etalage van Dirk Smid (nu Molenkamp) en in de consistorie van de Hervormde kerk.

Vreselijke taferelen

In de oorlog zag je als kind soms dingen die diepe indruk maakten maar waarover je niet praatte met je ouders. Zo was er om de hoek een man die er niet meer tegen kon en die zich ophing aan de perenboom in de tuin. Ik zie hem nog hangen tussen de perenbloesem.

Bij de GDS-garage die gevorderd was door de Duitsers, lag militair wapentuig. De Tommies beschoten die garage geregeld vanuit de lucht.

Na zo'n beschieting gingen de kinderen er kogels zoeken, patroonhulzen. Dat mocht natuurlijk niet. Bij zo'n zoektocht zagen mijn zusje en ik een dooie Duitser half uit een eenmansputje hangen. Zijn halve onderlichaam lag eruit. Daar kon je thuis niet over praten want je mocht daar niet komen.

Aan het eind van de oorlog speelden we op het landje en kwam er een vliegtuig laag over, je kon de piloten zien zitten. Tot onze schrik begonnen ze te schieten op een Duits konvooi van militaire voertuigen dat over de Rijksstraatweg reed. Wij doken achter de houtwal dat had moeder aangeraden.

De culturele intimiteit van Haren

Het gaat om de begrippen 'wij'en 'zij', om 'ons slag mensen' en 'die anderen'. Om het beeld dat wij van onszelf hebben en van anderen. Het beeld, niet per se de werkelijkheid en dat is zeker niet eeuwig en onveranderlijk. Dit is geen letterlijke weergave maar meer een verhaal naar aanleiding van de lezing van Kees Kuiken tijdens de jaarvergadering van Old Go

Door Ingrid Smit

Hoe ziet Haren zichzelf?

Kuiken: 'Natuurlijk zijn we in Haren één grote dorpsfamilie. We hebben samen ons "850"-jarig bestaan gevierd. De gemeente Haren bestaat sinds de 19e eeuw, maar inderdaad is ruim 950 geleden voor het eerst een klein stukje van het huidige Haren (Hemmerwolde) in een kloosterboek vermeld. Het gevoel van eigen dorp tegenover de gemeente heeft ook nog lang bestaan.' **Ali Bakker:** 'In mijn jeugd bungelde je er als Glimmen toch maar een beetje bij.'

Hoe wil Haren dat anderen de plaats zien?

Bij de opening van de Theda Mansholtschool zei burgemeester Van Ketwich Verschuur 'dat in de keuze van Haren voor deze landbouwhuishoudschool de erkenning ligt van het feit dat Haren een plattelandsgemeente is. Dit als weerlegging van het gezegde dat de plaats alleen maar bewoond wordt door ouden van dagen' (Nieuwsblad, 10-10-1951).

Hij probeerde hiermee ongetwijfeld de ouders van potentiële leerlingen gerust te stellen, hun dochters waren zo vlak bij de grote stad veilig. Hij reageerde zo ook op de pr-activiteiten van zijn voorgangers, de burgemeesters Boerema (waarom zoudt ge wachten met buiten wonen tot ge binnen zijt) en Nauta (Haren is gezond. Gelegen als het is op de hoge gronden van de Hondsrug. Daarom een uitgezochte plaats voor gezinnen met jonge kinderen).

De tekst waarmee wethouder Theo Berends de Harener Holt aanprijst, verschilt hier niet zoveel van: "Wie door Haren loopt, valt onmiddellijk het landelijke karakter op: een rustige, groene omgeving met dorps voorzieningen. Bij de ontwikkeling van het Harener Holt is er bewust gekozen voor een groen woongebied dat goed past in het huidige landschap en aansluit bij het dorps karakter van Haren. Het stedenbouwkundig plan laat zien dat er goed is nagedacht over het groen en de kwaliteit van de bebouwing. Het Harener Holt wordt een aantrekkelijke wijk met een zeer gevarieerde opzet."

Van Ketwich Verschuur negeerde de inspanningen van Boerema en Nauta in zekere zin: Het bestemmingsplan van 1935 was gericht op forenzen en renteniers van buiten, niet op de Harener boeren, de compacte (dus goedkope) woningbouw uit het plan is voor een groot gedeelte niet gerealiseerd (Bron: Tuinstad Haren).

Uit de zaal: die agrarische identiteit klopte niet, er was in 1950 wel degelijk industrie in Haren:

De werven in Waterhuizen hoorden bij de gemeente. In 1969 raakte Haren voor de tweede keer bij een

gemeentelijke herindeling haar industrie kwijt; de eerste keer in 1915 toen Helpman overging naar Groningen.

Kuiken: 'Wat schaamden we ons over de manier waarop Project X is aangepakt.'

Schaamte niet bij iedereen, wel verbijstering hoe dit zo uit de hand kon lopen. Voor zover ik gezien heb was Haren de dag erna eensgezinder dan ooit aan het opruimen. Tot een verandering van het (zelfbeeld) heeft Projekt X niet geleid. Noch Haren noch de rest van Nederland ziet de plaats sindsdien als een oord waar vandalisme aan de orde van de dag is.

Kuiken: 'Het spoor is in Haren een denkbeeldige scheidslijn waarover je eigenlijk niet praat. Wie durft hardop te beweren dat hij of zij 'aan de goede kant van het spoor' woont?'

Dit gaat hier natuurlijk over de basistegenstelling in elke samenleving, te weten rijk tegenover arm.

Henk Bazuin: 'De spoorlijn, aangelegd ca. 1870, verdeelde het gebied de Middelhorst in twee stukken.

De dorpszijde (westkant) werd de Voorste Middelhorst genoemd en het deel achter het spoor (oostkant) de Achterste Middelhorst. Dit waren niet de officiële straatnamen maar meer een geografische aanduiding. Voor de bewoners bestond er geen verschil. De Achterste Middelhorst is in 1960 officieel van Middelhorst tot Oude Middelhorst omgedoopt.'

Zou de term 'verkeerde kant van het spoor' niet eerder dateren uit de tijd van de bouw van Tuindorp Haren (1917) voor de arbeiders van het spoorwegemplacement? Geen interne scheidslijn, maar een afgrenzing van de import, met andere taal, kleding en gewoonten, tegenover de oorspronkelijke Harenaars. Of uit de tijd na 1935 dat er luxe villa's aan lommerijke lanen gebouwd zijn?

Tenslotte een onderwerp dat de hele avond in de lucht hing, maar waar in de zaal niemand zijn vingers aan wilde branden:

Kuiken: 'En wat willen we allemaal graag dat Haren Haren blijft.' Over dit doel zijn we het eens, maar niet over de weg erheen.

Gelukkig verschijnt dit artikel na de verkiezingen.

Of ik iets heb met Haren?

In vorige nummers van Harens Old Goud/Op de Hoogte zijn gedichten opgenomen van Anne Hooagebrug. De redactie heeft gemeend dat de man die verscholen gaat achter pseudoniem Anne Hooagebrug, zich bekend mag maken. Onderstaand zijn eigenhandig geschreven verhaal

Freerk Mulder uit Peize

"en langs het tuinpad van mijn vader, zag ik de hoge bomen staan. Ik was een kind en wist niet beter dan dat 't nooit voorbij zou gaan...."

Aan dit lied van Wim Sonneveld, tekst Friso Wiegersma, moet ik altijd denken als ik Haren binnen kom. Dit heb ik niet als ik in mijn eigen geboortedorp Noorderhooagebrug ben. Komt denkkelijk omdat mijn kindertijd daar te gevoelig voor is. Dit lied of mijn ... opvoeding?!

"Heb jij je tandenborstel bij je", vraag ik. Want als ik eenmaal op de proatstoul zit dan komt er wat ..."

Mijn moeder kwam van Haren. Eerst heeft ze aan de Meerweg gewoond en later aan de Nieuwlandsweg [Spijkerboor]. Nee, ze is niet in Haren geboren, maar in Enumatil. Ze was ongeveer anderhalf jaar toen ze tussen Helder en Visser in het eeuwenoude vervenerswoninkje kwam te wonen.

De familie van mijn moeder, van vaders kant, kwam wel uit Haren. Mijn oma niet. Die kwam van Eext. Vanuit de Nieuwlandsweg is mijn moeder in 1949 met mijn vader in het gemeentehuis van Haren getrouwd. Na hun huwelijk zijn ze op Noorderhooagebrug komen wonen.

Mijn grootouders zijn in de zomer van 1950 naar Noordlaren verhuisd. Ze vonden het verschrikkelijk aan de Nieuwlandsweg, nadat ze 16 jaar aan het vrije Paterswoldsemeer hadden gewoond.

Oma leest op een keer in de krant over een veiling van een keuterboerderijtje, ze kijkt van de krant op en zegt tegen opa:

"der is n vailing van n hoes aan t Osdiek in Noordloaren."

Doar gaaist stoe vanoavend hin en as t hom nait kochtst, huifst nait weer thoes te kommen."

De moeder van opa Pieters, mijn moeder was een Pieters, was een Dunnebacke. Het is van oorsprong een Duitse familie. Ze is met haar ouders rond 1880 van het Schuitendiep, in Stad, naar Helpman verhuisd. Dat was toen nog gemeente Haren. Opa's vader is in Paterswolde, op Vennebroek geboren. Dat klinkt heel wat, maar zijn vader was daar koetsier en ze

woonden in de koetsierswoning. Later werden de familie Dunnebacke en de familie Pieters burens van elkaar op het voormalige Landgoed Hemmen, tegenover Huize De Wolf aan de Rijksstraatweg.

Er ligt nog een zandlaan die in de Harense volksmond het "**Zevenhuizenlaantje**" wordt genoemd, omdat daar 7 dienstwoninkjes hebben gestaan.

Hier trouwden mijn overgrootouders, Chrisstoffer Pieters en Alida-Hillechiena Dunnebacke. Ze kregen daar zeventien kinderen waarvan er twaalf in leven bleven.

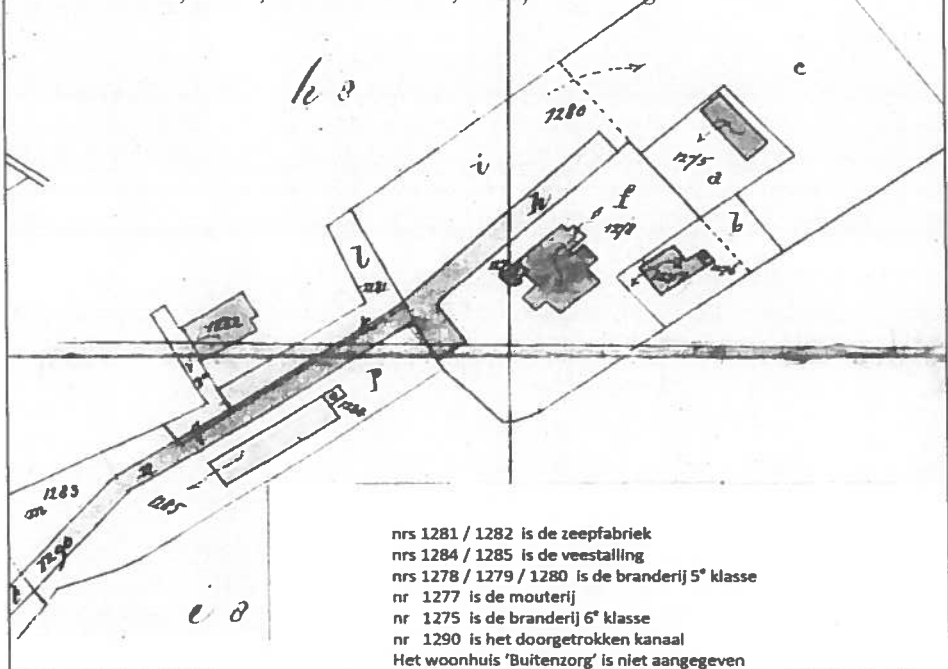
Mijn jeugd heb ik doorgebracht op Noorderhooagebrug waar mijn vader een boerenbedrijf had. Ik had bij mijn veel te jonge ouders, 19 en 22 jaar, als oudste kind van 6 kinderen geen prettige jeugd. Dat wat ze zelf gemist hadden in hun jeugd (geborgenheid, liefde en begrip) konden ze dus ook niet overbrengen op hun kinderen.

Gelukkig woonde ik naast *Mien Opoe*, de moeder van mijn vader, die voor mij als een 'vader en een moeder' is geweest. Toen ik begon te schrijven waren het toch wel de eerste gedichten die over haar gingen.

De titel van mijn gedichtenbundel, "*As ain paar ogen sloeten*", heb ik aan een uitspraak van haar ontleend. Dit zei zij altijd als er iemand stierf, "*din kin der nog wel ais van alles achter vot komen.*"

Gebied van het Zevenhuizenlaantje:

Situatie gebouwen 'zeep' en brandewijn' fabriek: links het kanaal, rechts, maar dan verder, de Rijksstraatweg

Ook mijn pseudoniem heb ik o.a. aan haar ontleend. Anna is *Anne* geworden en *Hoogebrug* zegt men over Noorderhoogebrug in Groningen in zijn verkorte vorm.

Ik ben in december 1950 geboren. Ja, een Sinterklaaskindje. Mijn jeugdherinneringen aan Haren zijn talrijk. De zondagse fietstochten naar mijn grootouders in Noordlaren. Eerst achterop de fiets bij mijn vader. En later zelf op de fiets naast pappa. Als we weggingen deed opoe ons vaak uitgeleide. Veel later begreep ik pas, dat het ook haar zorgzaamheid over mij was. Of alles wel veilig was aanen op de fiets: *"Hest routen wel in fietstas, mien kind, routen goud in fietstas holden heur, aans krigst ze in t rad."*

Over deze fietstochten heb ik ook een gedicht geschreven. Als we de stad uit waren werd mijn moeder onrustig. Het was dan net een jonge hond die zijn nestgeur rook. Bij de nadde brug, het bruggetje over het Helperdiepje bij de gevangenis, zei ze dan, "we kinnen hier wel even langs fietsen, we kinnen doar wel even langs fietsen." En mijn veel te meegaande vader vond het allemaal goed.

Zo kwam ik in mijn jeugd meer door Haren, dan sommige mensen die er al hun hele leven woonden. De Rijksstraatweg met al zijn mooie huizen. Met mijn zusje, die bij mijn moeder achterop de fiets zat, las ik samen de namen van de huizen.

En mijn moeder maar praten. 'Doar woonde ome Douwe, doar woont n Dunnebacke, dat is n bruier van mien opoe. Doar hebben jeuden woond, dij bin vothoald en nooit weerom komen. Doar woont tante Betsie.' En ... dan kwamen we tante Betsie ook nog tegen. Er werd gestopt en even n praatje gemaakt. Zo heb ik in mijn jeugd tientallen familieleden leren kennen op- en tijdens de fietstocht. Ver voor mijn 10de verjaardag wist ik waar de belangrijkste familieleden van mijn moeder woonden. Opoe Dunnebacke aan 't spoor aan de Oude Middelhorst, waar nu bakker Haafs zit. Dit dubbele huis heeft ze zelf laten bouwen in 1934 en zij is er 1948 gestorven. Ja, allemaal gehoord op de fiets. Tante Betsie en ome Douwe met de broer van tante Betsie, ome 'Sjors' Willem Pieters aan de Meerweg. Mijn tante Lidy, mijn moeders zus, in Tuindorp. Tot dat die naar Canada gingen emigreren met hun burens, Ot Dunnebacke.

Toen was ik mijn speelkameraadje, mijn neefje Willie, op 7 jarige leeftijd kwijt.

Mijn leven ging verder met al zijn ups en downs. Mijn grootouders in Noordlaren, opa 'Jan Piccolo', die bijnaam heeft hij heel zijn leven gehouden, omdat hij een jongste bediende is geweest in café Bolhuis in Harendermolen en omdat hij koetsier is geweest

voor een notaris in de Heide en Watersteeg, is in 1962 gestorven.

"Ik was een kind, hoe kon ik weten ...", een kind van nog geen 12 jaar. Toen ... nam ik aan dat mensen ziek kunnen worden en kunnen sterven. Pas jaren, jaren later begon ik die man ongelofelijk te missen. Wat heb ik in de jaren van mijn midlife-crisis op mijn wandelingen met mijn beide Kooikerhonden in het Quintusbos bij het 'Huys thoe Glimmen', om die man gehuild. Gehuild om 'hoe het leven in elkaar zit', om de te korte tijd, en dat ik hem niet beter heb mogen leren kennen.

Mijn grootmoeder is in 1991 overleden in het huis van, *"as t hom nait kochtst, huifst nait weer thoes te komen..."* Het boerderijtje is nog steeds in familie bezit. Mijn moeders broer woont- en boert er. Mijn beide ouders zijn, vader in 1981 en moeder in 1993, gestorven.

Haren, de plaats waar mijn vroegste jeugd is begonnen. Haren, de plaats waar in mijn jeugd altijd de zon scheen en de klapproos, *moanekop* in het dialect, langs de randen van de stoep groeide.

Waar geen opoe Dunnebacke meer is, waar geen grootouders, ooms en tante's van mijn moeder meer zijn. Maar hun gevoel is nog volop aanwezig als ik op de fiets door Haren rijd.

Wat vroeg U ook al weer? Of ik iets heb met Haren?

Osdiek Twij

Maart'ns Bossie

Op één van mijn zwerftochten door de gemeente Haren, kwam ik ook over de Zuiderhooijdijk die eindigt bij een pompemaal van het waterschap Hunze en Aa's aan het Drents Diep.

Als je bovenop dit immense gebouw staat, heb je een prachtig uitzicht over het natuurgebied Westerbroekster-madepolder. Tijdens die rit over de Zuiderhooijdijk viel mijn oog op een bord bij een perceeltje bos:

Maart'ns bossie.

Mijn oproep 'Wie was die Maarten', in de rubriek Old Gootje in nummer 2 2013 van Harens Old Goud is gelezen door de heer Jan van der Es uit Onnen.

Jan woont aan de Mottenbrink en heeft me tijdens een gesprek bij de warme houtkachel, haarfijn uit de doeken gedaan wie Marten was en waarom dat bord er is gekomen.

Door Henk Bazuin

Maart'ns Bossie is genoemd naar Marten *de Boer uit Onnen*.

Jan (mijn gesprekspartner) zijn opa, Jan van der Es was getrouwd met Aaltje Bakker. Uit dit huwelijk zijn 5 kinderen geboren: Egbert, Aaltje Renskedina, Renskedina Aaltje, Willem en Henderikus.

Egbert van der Es had 9 kinderen waarvan er 1 is overleden, Aaltje Renskedina trouwde met Marten de Boer (een kinderloos huwelijk), Renskedina Aaltje (ongehuwd), Willem van der Es had 5 kinderen en Henderikus had ook 8 kinderen.

Het kinderloze echtpaar Marten de Boer en Aaltje Renskedina van der Es, beschouwden al deze 21 kinderen als hun kinderen. Oom Marten en tante Aal zijn bij veel huwelijken van deze oom- en tante-zeggars getuige geweest. Al deze bruidsparen kregen van oom Marten en tante Aal een tinnen koffiepot.

Marten de Boer was veehouder en een handelaar in hart en nieren.

Die handelsgeest maakte ook dat hij een perceeltje land aan de Zuiderhooijdijk van de gemeente Haren kocht, een oude gemeentelijke vuilstort. Het was bijna anderhalve hectare groot. Marten de Boer zag een mogelijkheid om op dit stukje grond, niet geschikt voor beweiding door vee of akkerbouw, een mogelijkheid om hier bos te gaan planten voor de productie van inlands hout. Tot een oogst van dit hout is het nooit gekomen omdat dit in Nederland nooit van de grond is gekomen.

De kleinkinderen Van der Es waren als kinderen voor Marten de Boer en zijn vrouw. Hun 50-jarig huwelijksfeest in 1997 werd groots gevierd in De Tiehof. In een zelf geschreven toneelstuk werd het leven van oom Marten en tante Aal belicht.

In dit toneelstuk waarin de (verzonnen) Onner politieke partij Onnen Ontwikkelt Ook een speciale functie was toebedeeld in verband met de aankoop van het stuk grond aan de Zuiderhooijdijk, werd naar het hoogtepunt toegewerkt, namelijk het aanbieden van het bord met de naam Maart'ns Bossie.

Jan van der Es heeft het huis van oom Marten en tante Aal gekocht en woont daarin met veel plezier bijna 10 jaar in Onnen. (Jan is in Groningen geboren, in Warffum en Assen opgegroeid en heeft daar zelf ook lange tijd gewoond). Maart'ns Bossie is van Jan zijn vader, maar hij hoopt het ooit te kunnen erven.

Maart'ns bossie aan de Zuiderhooijdijk

Brand Meester!

*Boekbespreking van deel 19 in de
Harener Historische Reeks*

Door Mr. Eppo van Koldam

Het brandweerkorps van de gemeente Haren is op 1 januari 2014 met de andere brandweerkorpsen in de provincie Groningen samengevoegd tot één regionale brandweer: *Brandweer Regio Groningen*. Naar aanleiding daarvan heeft dhr. Eppo van Koldam samen met de Personeelsvereniging Brandweer Haren de geschiedenis van dit bijna 125 jarige korps te boek gesteld.

Te koop bij Boomker Boeken+ voor € 12,50.

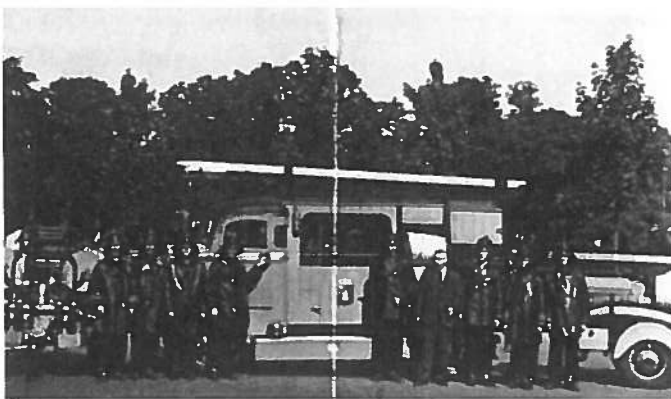
In het boek beschrijft Van Koldam de plaatselijke brandweergeschiedenis die zich ontwikkelde van een verzameling dienstplichtige amateurs met slecht materieel naar een hecht en goed toegerust team van vrijwillige professionals. Ook is er aandacht voor de brandbestrijding in de gemeente vóór de vorming van een brandweerkorps.

Een aantal grote branden is bepalend geweest voor de ontwikkeling van de brandweer. Een grote brand in 1846 in Noordlaren was aanleiding voor het graven van het Noordlaardervaartje.

In 1933 blameerde de brandweer zich bij de brand in het Be Quickstadion Esserberg.

Rond 1980 is het korps uitgegroeid tot een volwaardige partner in de regio en beperkt de Hareense inzet zich niet meer alleen tot de eigen gemeente.

Zo nam het Harener korps in 2008 deel aan de bestrijding van de dramatische brand bij de scheepswerf in De Punt. Deze brand, en nog een groot aantal andere, worden in dit boek beschreven.

*De eerste auto van het Harener brandweerkorps.
De in 1937 in gebruik genomen Studebaker.*

Geachte Redactie,

Hierbij reacties op het artikel over dokter Kruizinga:

In de jaren 50 wilde ons gezin emigreren naar Australië, zoals zovelen.

Eerst moest je gekeurd worden, maar niet door je eigen huisarts. Dus werd het dokter Kruizinga.

De emigratie ging niet door.

Een paar maanden later vroeg mijn vader om de rekening van de keuring. Gaat de emigratie nog door? vroeg de dokter.

Nee, zei mijn vader.

Nou, zei de dokter, dan vergeten we de rekening maar. Zo sociaal was hij. (foto: dokter Kruizinga)

Glimmen, A. Jansen.

Toen ik in 1940 op de O.L.S. aan de Kerkstraat kwam (nu onderdeel van 't Clockhuys') was alleen de oude school aan de Kerkstraat (A6) er niet meer. De andere gebouwen heb ik alle nog meegemaakt. Het verhaal van Kuno Kruizinga (op pag.12 en 13 van Old Goud 4e jaargang nr 3) heb ik met plezier gelezen. Met Kuno's 'kleine broertje', Jacob zat ik zes jaar in de klas. Jacob gold als een van de slimste klasgenoten, een echte bolleboos.

Later op de middelbare school schijnt het moeizaam te zijn gegaan.

Kuno staat op de foto met onder meer mijn neef Ruurt, met wie ik vele jaren de directie vormde van het Nieuwsblad van het Noorden.

Vriendelijk gegroet, Frans Hazewinkel

Reactie op boekbespreking

Ik las de bespreking van het boek "*In de voetsporen van de van Dam's*" in Harens Old Goud nr 3 (2013)

De fam. Van Dam wordt ook een aantal malen genoemd in het boek "*Wij, eenvoudige Drentse lui*" van Ger de Leeuw (uitg. 2006). Ook staat in dit boek een foto van het familiegraf van de Van Dam's op het kerkhof in Drenthe in Michigan.

De familie vertrok met vader, moeder, vijf kinderen en een 'dienstbode'. Een dochtertje van elf jaar bleef bij familieleden achter. Voor meer inzicht in de landverhuizingen in het midden van de 19e eeuw is het boek van de Leeuw zeker aan te bevelen.

Overigens is in 2009 ene Mike Elders uit Amerika in Elde op bezoek geweest om de roots van zijn voorouders te (be)zoeken. Zijn verre voorvader Jan Elders (geb. in Elde) was getrouwd met Ida Brink uit Onnen.

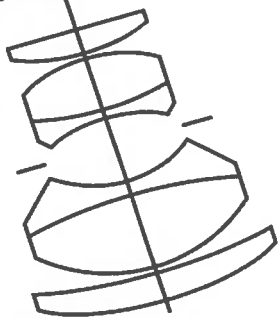
Het is duidelijk dat de historie blijft boeien !!
Ik meende even te moeten reageren. Bij deze.
Vriendelijke groet,

Geert Arends, sect. Historische Vereniging Ol Eel

luchtfotografie
boven heel Nederland

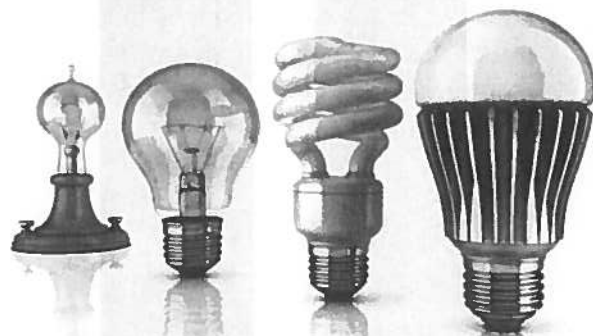
**AEROPHOTO
EELDE**

INFO@AEROPHOTOEELDE.NL
WWW.AEROPHOTOEELDE.NL
telefoon: 050 - 309 5551

SINDS 1910

Konings
TOTAALINSTALLATEURS

Rijksstraatweg 208 - 210 9752 BR Haren
☎ 050 5344735 Fax 050 5344138
www.koningstotaalinstallateurs.nl

DIGNO computers

Computers • Software • Reparaties • Netwerken

ICTWaarberg

Rijksstraatweg 132 • 9752 BL Haren • Tel: 050-5349965 • info@digno.nl • www.digno.nl

Onderstaande Vrienden van Old Go en Harens Old Goud hebben deze uitgave mede mogelijk gemaakt
Wordt óók Vriend van "Old Go" !

Makelaardij Betty Dunning, Scharlakenlaan 2, Haren, tel. 534 66 99 Uw betrouwbare partner voor wonen
Auto de Groot Haren bv. Rijksstraatweg 115, voor Apk en onderhoud van alle merken. Tel 050-5349444
Dierenspeciaalzaak De Molen, tel. 5350215. Bij Discus Ekkelkamp vindt u alles voor uw huisdier
Echte bakker Haafs, van Petra & Wilfred, Raadhuisplein 8, tel. 535 0804: Je proeft 't !
Wijnhuis Enotria, Rijksstraatweg 222-1, tel. 5350974, info@wijnhuisenotria.nl voor Europese kwaliteitswijnen
dekoffiewinkel.com, De Brinken 1. Speciaalzaak in koffie en thee en voor heerlijke bonbons!
Astoria catering-partyservice, tel. 5345200, info@astoria.nl. Intermezzo, Sassenhein; Als u iets te vieren heeft
Hans Anders Opticien, De Brinken 14, tel. 4030896, brillen, zonnebrillen, lenzen: Nu met voorjaarsvoordeel
Bruna Haren, Brinkhorst 22, tel. 5344139, De Kinderwinkel, Cadeauwinkel, Kaartenwinkel en postkantoor

Hier uw naam, adres en bedrijfsgegevens!

Voor informatie: redactie@oldgo.nl

Vijf torens in de gemeente Haren?

Ja, dat leest u goed. De bovenstaande tekst komt uit de pas verschenen gemeentegids 2014 van Haren, pagina 13, het is geschreven door of namens de gemeente, het kan dus geen vergissing zijn

Door Roelof van Wijk

Wat is een toren?

Volgens Wikipedia is een toren een gebouw waarvan één van de afmetingen de beide andere ver te boven gaat. Anders gezegd: een vrij klein (grond) oppervlak, maar een grote hoogte.

Omdat de gemeente niet aangeeft, ook niet na de vraag welke torens bedoeld worden, is een poging gedaan om met de gegeven uitgangspunten na te gaan welke torens er in de gemeente Haren zijn.

Nummer 1 is waarschijnlijk de toren van de Dorpskerk in Haren

Nummer 2 is dan de toren van de Gorechtkerk in de Kerkstraat in Haren

Nummer 3 is vervolgens de toren van de Bartholomeuskerk in Noorderlaren.

Hierna wordt het wat ingewikkelder: doen de dakruiter van het Witte Kerkje of van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt aan de Mottenbrink in Onnen, of van de Trefpuntkerk in Glimmen ook mee?

Een dakruiter is, zoals de naam al zegt, gewoon: een klein bouwsel op de nok van het dak, soms voorzien van een luidklok of een tijd klok. Maar de ene afmeting van de dakruiter is niet vele malen groter dan de beide andere. Bovendien zitten we dan al op zes torens en dus doen dakruiters, hoe mooi en nuttig ze ook zijn, in deze telling niet mee. Dan hebben we nog een klokkenstoel, soms van hout, soms van ander materiaal, maar vaak met één luidklok. Volgens mij komen die voor bij de Nederlands Gereformeerde Kerk aan de Pieter Wieringaweg en bij de Rooms Katholieke St. Nicolaaskerk aan de Irenelaan en de stoel van het carillon op het Raadhuisplein. We hebben er weer zes, maar een klokkenstoel is ook geen gebouw, laat staan een toren en wat moeten we dan met de toren van het paviljoen aan het Paterswoldse Meer? Dat is nog net gemeente Haren.

Het wordt steeds moeilijker, want wat te denken van de woontoren Huize Maarwold aan de Nesciolaan?

Of het voormalig Erasmusheem, of van het torentje aan Huize de Wolf aan de Rijksstraatweg? Of de 'toren' van het Clockhuys, en de dakruiter van de school aan de Waterhuizerweg?

Laten we maar terug gaan naar het uitgangspunt: een gebouw met een klein oppervlak en een grote hoogte.

Dan vallen woontorens etc. af en ook het torentje van Huize de Wolf en blijft de toren van het paviljoen aan het Paterswoldse Meer over als nummer 4.

Nu wordt het wel heel moeilijk, want waar is dan toren nummer 5?

Het zal toch niet zo zijn dat het gemeentebestuur het huis waarin het zetelt, als toren beziet?

U begrijpt, ik ben niet verder gekomen dan pagina 13.

De enquête in het decembern timer

De redactie van Harens Old Goud was nieuwsgierig op welke manier de leden van Old Go tegen het verenigingsblad aankijken. Het laten verschijnen van opnieuw een editie is een hele klus. Naast het schrijfwerk altijd weer het passend krijgen in de kolommen en foto's of plaatjes er bij zoeken, veel plak- en knipwerk en vooral overleg, met andere woorden: ... wordt het werk gewaardeerd ...

Door Henk Bazuin

Een enquête in het blad was de enige mogelijkheid om daar achter te komen. Er zijn 16 digitale en 7 papieren formulieren teruggekomen op in totaal 105 uitgezette nummers. Een respons van nog geen 25%, helaas. Als de lezers het maar een fijn en prettig blad vinden om te ontvangen, te lezen, te herlezen misschien en vervolgens door te geven aan iemand anders, is de mening van de redactie.

Onderstaand per vraag de meest interessante antwoorden:

Vraag 1. **Formaat.** Iedereen vindt het huidige een goed formaat. Het blad past precies in een ordner.

Vraag 2. Uitgifte **frequentie.** Drie keer per jaar is voldoende. Een enkeling wil wel vaker een editie.

Vraag 3 en 4. **Advertenties.** Het merendeel vindt meer advertenties geen probleem maar dan graag geconcentreerd op enkele pagina's. Houdt het netjes en overzichtelijk.

Vraag 5. **Leest u** het blad, zo ja hoe. Negen van de tien lezers leest alle artikelen en die ene leest alleen wat hem/haar interesseert. "Alles over Haren boeit me, maar familieverhalen worden overgeslagen".

Vraag 6. **Bewaart u** het blad. De meeste van u bewaren het blad. Zie ook de opmerking bij vraag 1.

Vraag 7. Een vraag over de inhoud. Is het een aantrekkelijk **leesbaar** blad.

Aantrekkelijk en leesbaar. Laatste nummer erg mooi. Door de kolommen prettig leesbaar. Wel erg vol soms. Iemand die niet uit Haren komt maakt een goede opmerking: "Een artikel over de R.K. kerk. Waar staat deze?" Dus zoeken via Google of een kaartje erbij. Een enkeling wil graag meer afwisseling tussen tekst en foto's.

Vraag 8. **Lettergrootte.** Iedereen vindt de grootte goed.

Vraag 9. Wat vindt u interessante **artikelen**.

Hoog wordt gescoord op "verhalen van/over mensen", "algemene geschiedenisartikelen binnen de gemeente Haren" en "Oude foto's", gevolgd door "Landschaps-geschiedenis", "architectuur en geschiedenis van gebouwen".

Het laagst wordt gescoord op de onderwerpen: "Genealogie", "Reportages en verslagen van Old Go activiteiten" en "Mededelingen van het bestuur".

Vraag 10. **Mist u** een soort artikel.

Bijna niemand mist iets. Suggestie is een fotovergelijk (bv. 1910 versus 2014). Meer artikelen over bijzondere architectuur is een andere suggestie, in dit verband

wordt de dadendrang van burgemeester Boerema genoemd.

Een voorlopige en voorzichtige conclusie:

Het redactieteam zal daar waar nodig en waar mogelijk, rekening houden met de wensen van de lezers. De ingeslagen weg blijkt in grote lijnen een goede te zijn.

Een bijzonder aandachtspunt zijn de advertenties.

De opbrengst hiervan moet de kosten van een editie grotendeels kunnen dekken. Het is niet gemakkelijk adverteerders te vinden. De middenstand is niet meer zo toeschietelijk. Jammer maar begrijpelijk.

We trachten nu een sponsor- en vriendenclub van Old Go en Harens Old Goud te formeren. De naam van de firma wordt dan alleen genoemd. Voor een tientje per editie kan de firmanaam vermeld worden. (zie pag. 15).

De losse verkoop in Haren en Glimmen gaat goed. Bijna iedere keer zijn de nummers uitverkocht bij Boomker en Flora en Fauna.

* * * *

Rubriek Vraag & Antwoord

In de rubriek Vraag & Antwoord hopen lezers van Harens Old Goud antwoorden te krijgen op vragen die hen al geruime tijd bezig houden. Reacties graag naar redactie@oldgo.nl

Onbekende foto

Henk Bazuin kan deze woningen aan de Rijksweg niet lokaliseren.

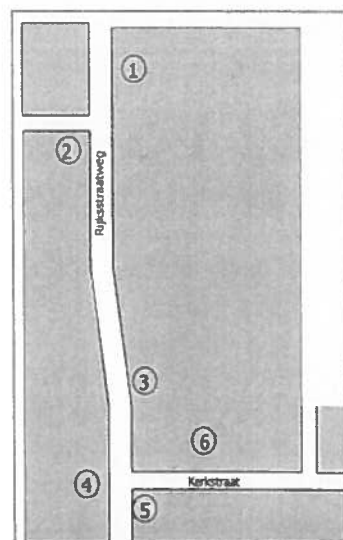

Kunt u hem op weg helpen?

* * * *

Kerstpuzzel: Een rondje rond de kerk

De winnaar van onze kerstpuzzel is de heer *Albert Lok* van de Hoorn-schedijk. Zijn naam werd uit alle goede inzendingen getrokken door wethouder Theo Berends.

Locatie 1, (was foto D)

Oorspronkelijk was dit een woonhuis. Hotelier Abels woonde hier, later Postkantoor en sinds 1968 Politiebureau. Bij de bouw van het gemeentehuis in de zeventiger jaren gesloopt.

Nu staat op deze plek het restaurant Intermezzo.

D

Locatie 2, (was foto B)

Dit is het oudste gemeentehuis, in 1911 uitgebreid, op de hoek van de Rijksstraatweg en Meerweg.

Op deze plek is sinds 1976 het winkelcentrum de Brinken gevestigd.

B

Locatie 3, (was foto E)

Dit is het hotel Suurd, later overgenomen door dhr. Van der Woude.

Het is in de vijftiger jaren van de vorige eeuw in brand gestoken.

Op de plek werd later het modehuis Noorman gebouwd, later Bertram, nu is daar de ABN-AMRO bank gevestigd.

E

Locatie 4, (was foto F)

Dit is het pand van timmerman-aannemer Wieringa met de houtloods er naast/achter; later tot timmerwinkel verbouwd.

Nu zijn daar gevestigd de drogisterij Kruidvat en het modehuis Pauw.

F

Locatie 5, (was foto C)

Hier is de kruising Rijksstraatweg - Kerkstraat te zien. Op de hoek het pand van de manufacturenzaak Nathans.

Achtereenvolgens overgenomen door Drent, Van der Schoot, en de dependance van Coen Hof's radiozaak. Nu de ijssalon Italië.

Het pand werd met een verdieping verhoogd.

C

Locatie 6, (was foto A)

Een kijkje in de Kerkstraat, met links de openbare lagere school, die omstreeks 1920 vervangen werd door wat nu het huidige Clockhuis is.

Daarachter nog een boerderij. De Hortuslaan was er nog niet.

Achter de boom is de Gereformeerde kerk nog gedeeltelijk te zien.

A

Uit ons fotoarchief

Er wordt weer hard gewerkt aan de Meerweg. Met de komst van de A28, is er ook veel werk verzet in 1966

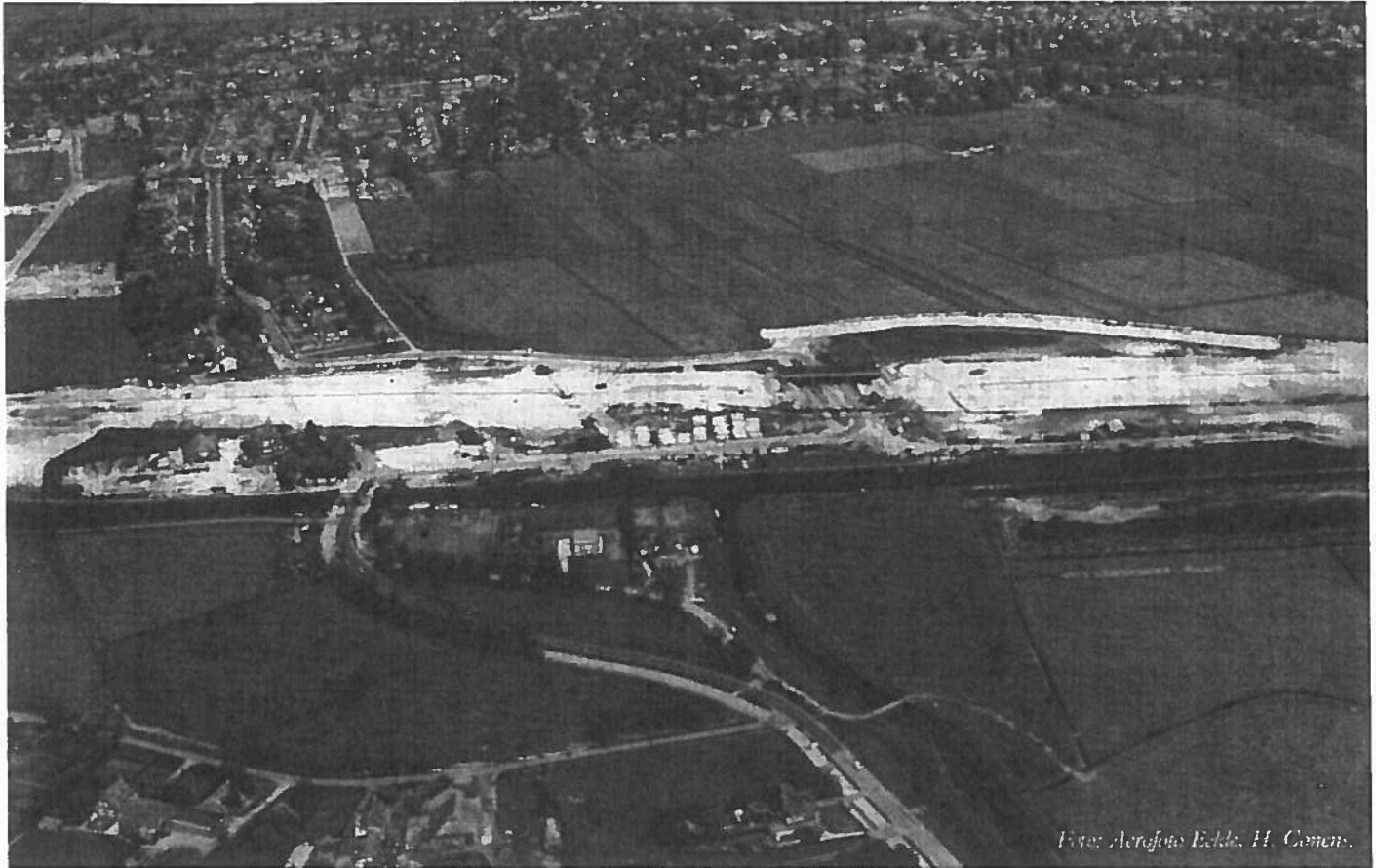

Foto: Aerofoto Eelde, H. Gommers.

Luchtopname aanleg Rijksweg en doorbraak Meerweg, 15 mei 1966; foto Aerophoto Eelde

Werkzaamheden Meerweg, west van de A28

Viaduct A28/Meerweg. Uit de collectie van de heer S. Dunning

Glimmen Brug v N.W. Koudal

De brug bij Glimmen uit de collectie van de heer Groeneveld en idem van de heer S. Dunning